

AZ **Lte** EVOLÚCIÓJA A 3G-TŐL AZ 5G-IG

dr.Fiala Károly

Spectrum Advise ec. ügyvezető

HTE Rádiótávközlési Szakosztály rendezvény

2017. június 19.

1117 Budapest, Szerémi út 4. T-Mobile székház, T05

1.TARTALOMJEGYZÉK

1) Mi az 5G dióhéjban?

2) Az 5G kétféle megközelítése

3) Hol tart ma az LTE?

- **hálózatok**
- **felhasználói eszközök**
- **frekvenciasávok**

4) 700 MHz-es LTE

5) Hol vannak a generációs (3G-4G) határok?

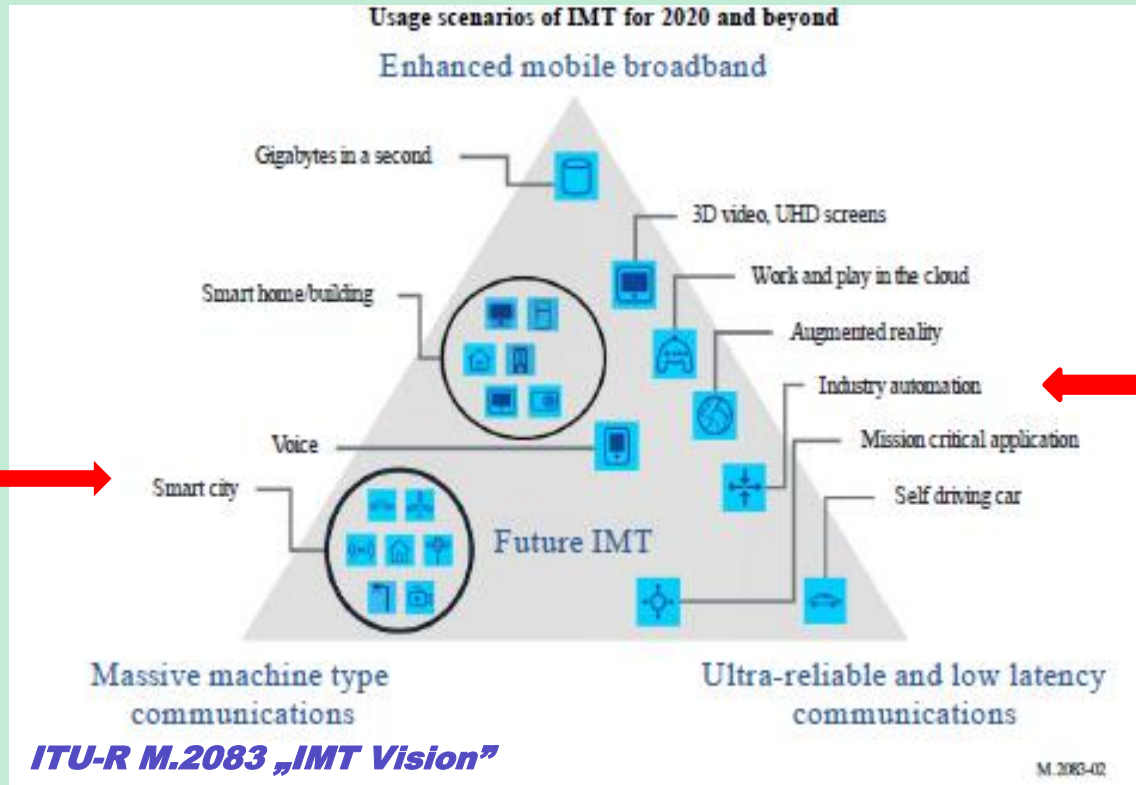
6) A következő lépcsőfok: LTE Pro (4,5G)

7) Konklúziók

Irodalomjegyzék

1) Mi az 5G dióhéjban?

a) fő felhasználási esetek

Energia hatékonyabban és környezetbarátabb módon működő okos városok.

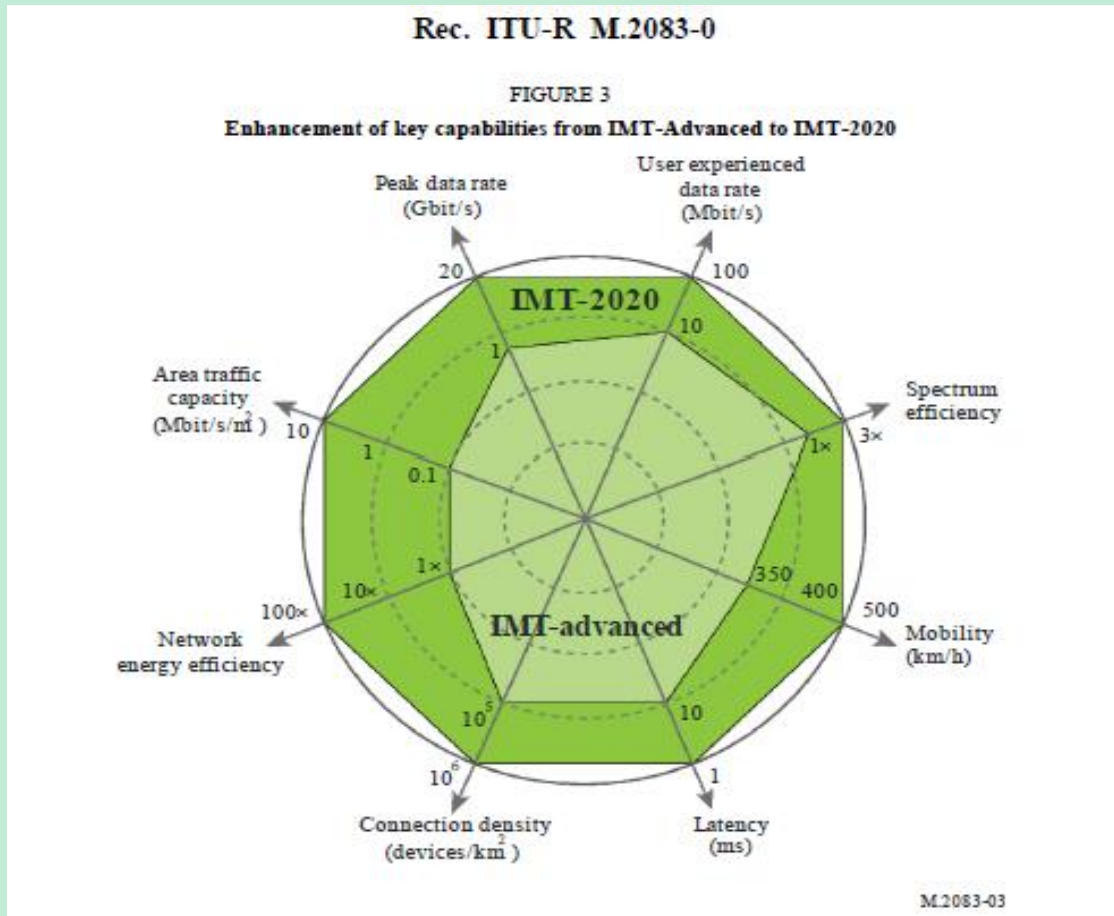
2016:
7,5 Mrd mobil előfizetés/4,4 Mrd mobil szélessávú
2022:
9/8,3 milliárd

Felhőalapú robotika + Big Data + Öntanuló + algoritmusok+ 5G= Jelentős társadalmi hatások

Az 5G (IMT-2020 and beyond) egy olyan ökoszisztéma lesz, ami lehetővé fogja tenni a teljesen mobil- és hálózatba kapcsolt társadalom megvalósulását. Az 5G által biztosított vezeték nélküli hozzáférésnek meghatározó szerepe lesz a „dolgok” (hagyományos ICT eszközök, mérőórák, autók, gépek, tárgyak, szenzorok, állatok...stb.) internet hálózata (IoT) létrejöttében. Az 5G a szó valódi értelmében egyetemes hálózat lesz, ami a legkülönbözőbb felhasználói igényeket („use cases”) tudja majd gazdaságosan kielégíteni. Az 5G más technológiákkal együtt mélyreható gazdasági és társadalmi változásokat fog előidézni.

1) Mi az 5G dióhéjban?

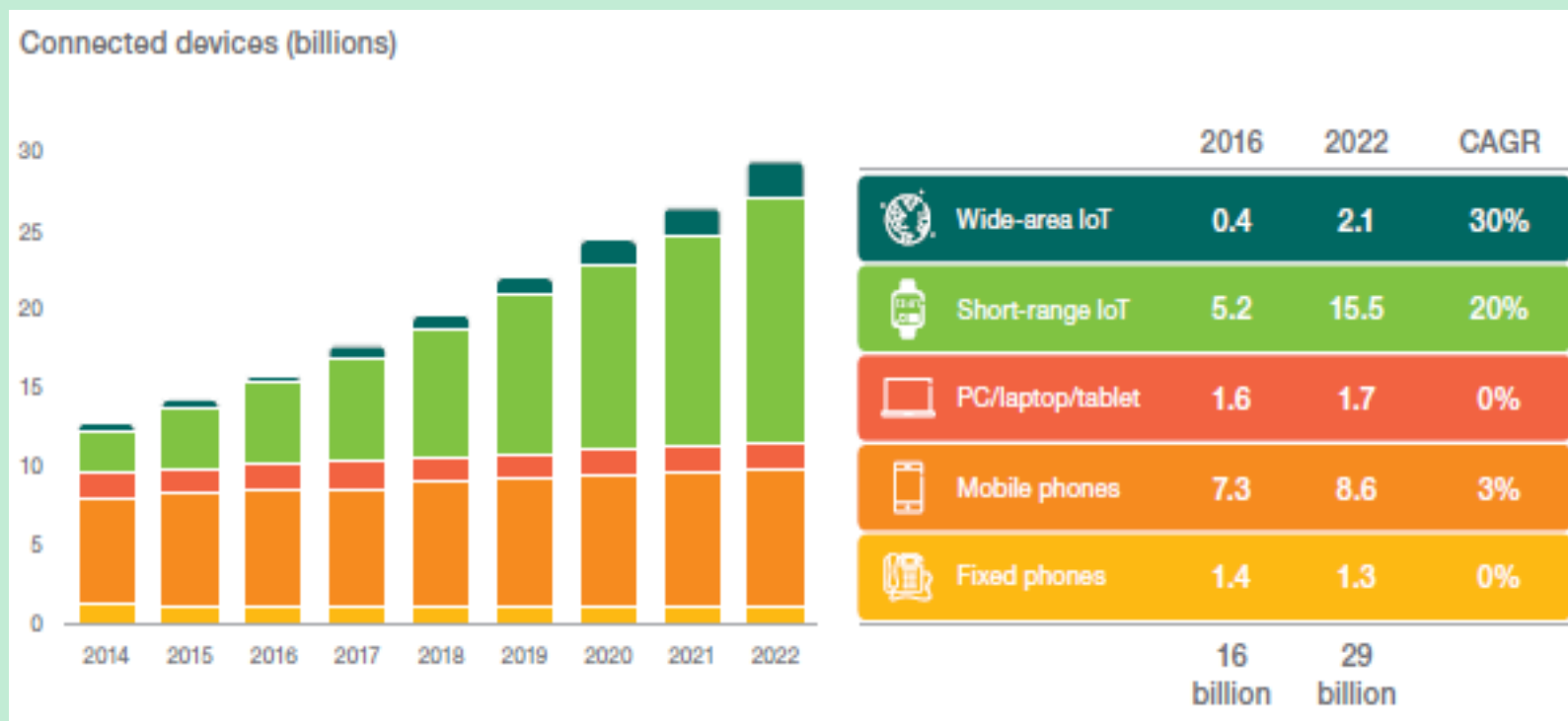
b) ITU követelmények

Kiemelendő: 20 Gbit/s csúcsebesség, 1 ms késleltetés, és 1 millió eszköz négyzetkilométerenként, valamint 3x spektrumhatékonyság az IMT-Advanced-hoz képest.

1) Mi az 5G dióhéjban?

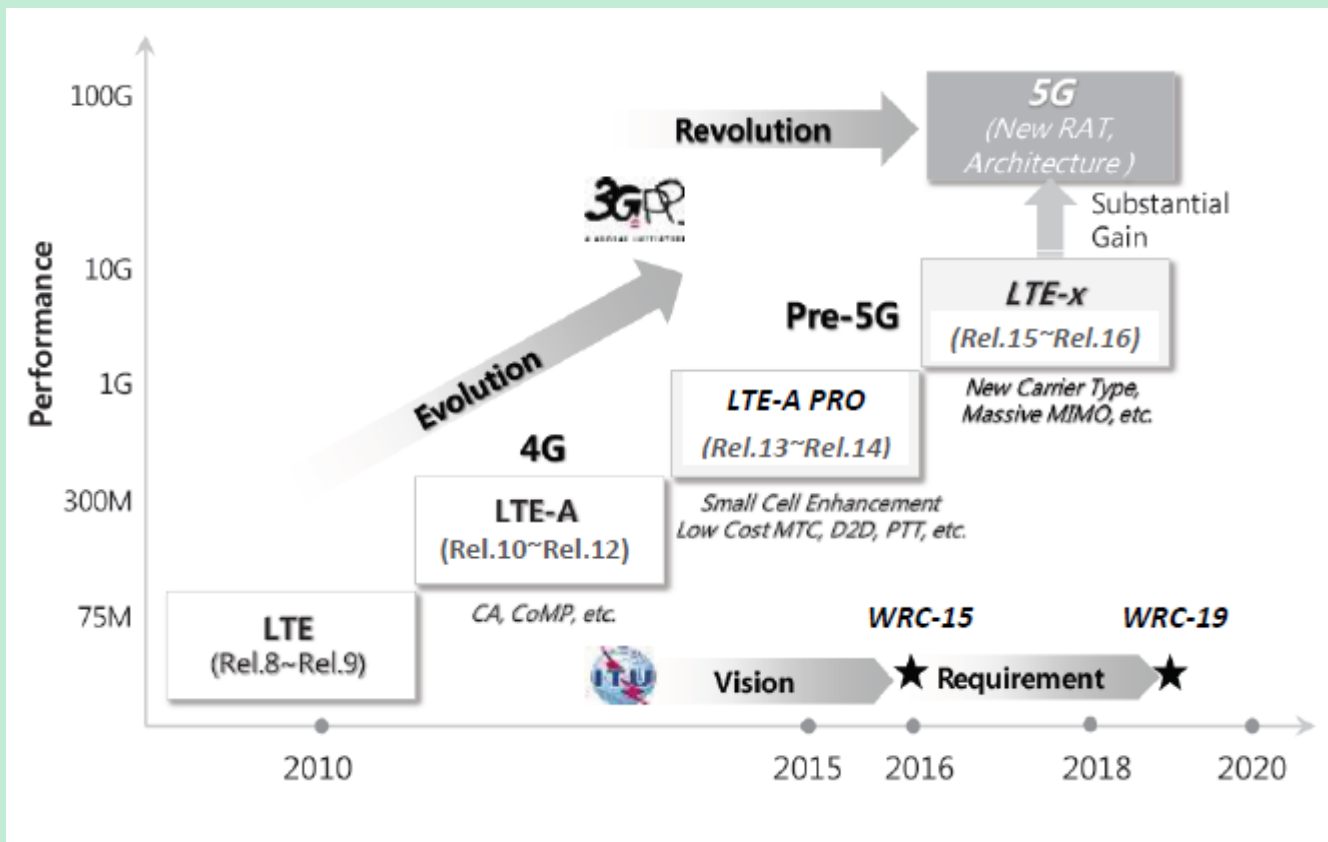
c) internetre kapcsolódó eszközök 2016-2022

Forrás:Ericsson Mobility Report June, 2017

Az infokommunikáció növekedési motorját (eszközsám tekintetében) a 2016-2022. közötti időszakban a nagy (LPWAN) - és kis területű lefedettségű (WiFi, Bluetooth, Zigbee) hálózatokba kapcsolt **nem tradicionális IoT eszközök adják. Az Ericsson becslése szerint a internetre kapcsolt eszközök száma **29 milliárd** lesz 2022-re, ebből kb. **18 milliárd** lesz IoT vonatkozású.**

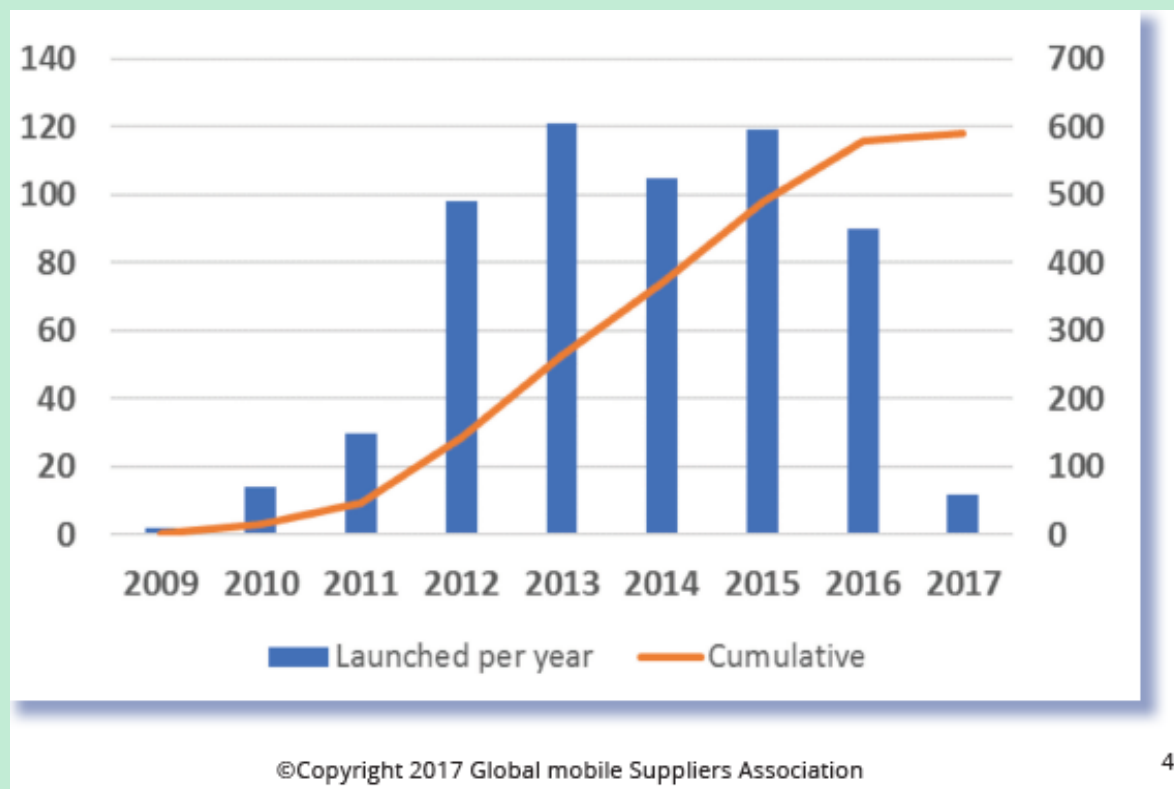
2) Az 5G KÉTFÉLE MEGKÖZELÍTÉSE

Az 5G mind a mobilhálózati evolúció, mind pedig a revolúció (5G NR) aspektusát tartalmazza kiegészítő jelleggel. Az előadás az **evolúciós aspektussal foglalkozik az LTE folyamatos fejlődésének a bemutatásán keresztül (2017/Q1, 2,1 milliárd LTE előfizető, 2022-re 5 milliárd lesz).**

3) HOL TART MA AZ LTE?

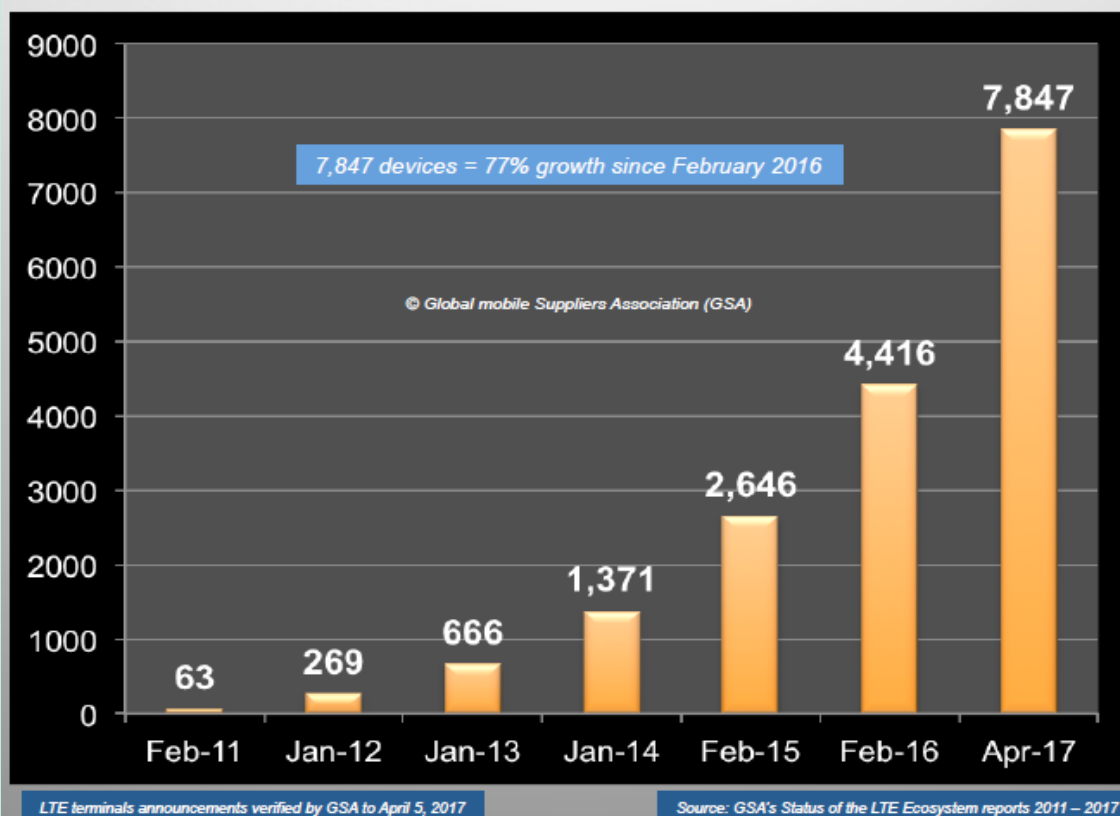
a) hálózatok

A GSA adatai szerint 2017. májusig bezárólag **591 kereskedelmi LTE hálózat működött a világ **189** országában (beleértve 97 LTE TDD hálózatot is 56 országban). Az 591 hálózatból **195** LTE-A vagy LTE-A Pro. Összesen **19** LTE-Advanced Pro hálózat működik 15 országban.**

3) HOL TART MA AZ LTE?

b) felhasználói eszközök (UE)

LTE FDD

1800 MHz band 3	4,872 devices
2600 MHz band 7	4,502 devices
2100 MHz band 1	3,885 devices
800 MHz band 20	2,784 devices
800/1800/2600 tri-band	2,655 devices
850 MHz band 5	2,179 devices
AWS band 4	2,048 devices
900 MHz band 8	1,959 devices
1900 MHz band 2	1,802 devices
700 MHz band 17	1,572 devices
700 MHz band 13	809 devices
APT700 band 28	639 devices
700 MHz band 12	539 devices
1900 MHz band 25	358 devices

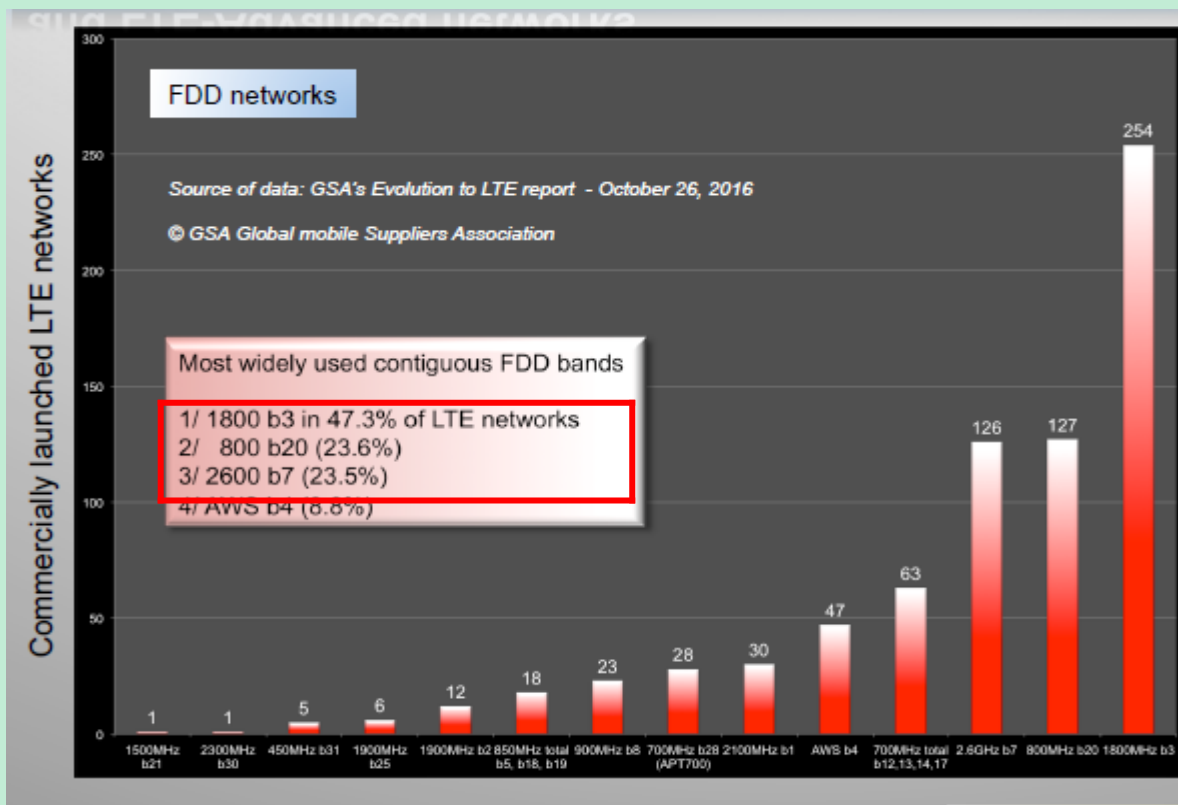
LTE TDD

2300 MHz band 40	2,369 devices
2600 MHz band 38	1,889 devices
2600 MHz band 41	1,733 devices
1900 MHz band 39	1,454 devices
3500 MHz band 42	118 devices
3600 MHz band 43	93 devices

A GSA 2017. május 7-i jelentése szerint **7847** különböző típusú LTE felhasználói eszköz elérhető a piacon **546** gyártótól, ami lenyűgöző eszközválasztékot jelent. (Az eszközök 65 %-a mobil telefon, 15 %-a router, 8 %-a táblagép.)

3) HOL TART MA AZ LTE?

c) frekvenciasávok

A 3GPP TS 136 101 műszaki specifikáció 33 FDD és 14 TDD E-UTRA (LTE) üzemi sávot határoz meg, tehát összesen 47 sávot (ebből 24 sáv használt). A leggyakrabban használt LTE sáv az 1800 MHz-es sáv (47,3 %) ezt követi a 800 MHz-es (23,6 %) és a 2600 MHz-es sáv (23,5 %) és a 700 MHz-es sávok (GSA October 26, 2016).

4) 700 MHz-es LTE

a1) 700 MHz-es E-UTRA sávok (3GPP TS 36.101)

Table 5.5-1 E-UTRA operating bands

E-UTRA Operating Band	Uplink (UL) operating band BS receive UE transmit	Downlink (DL) operating band BS transmit UE receive	Duplex Mode
	$F_{UL\ low} - F_{UL\ high}$	$F_{DL\ low} - F_{DL\ high}$	

É-Amerika

12	699 MHz - 716 MHz	729 MHz - 746 MHz	FDD
13	777 MHz - 787 MHz	746 MHz - 756 MHz	FDD
14	788 MHz - 798 MHz	758 MHz - 768 MHz	FDD
15	Reserved	Reserved	FDD
16	Reserved	Reserved	FDD
17	704 MHz - 716 MHz	734 MHz - 746 MHz	FDD

B13: Verizon Wireless

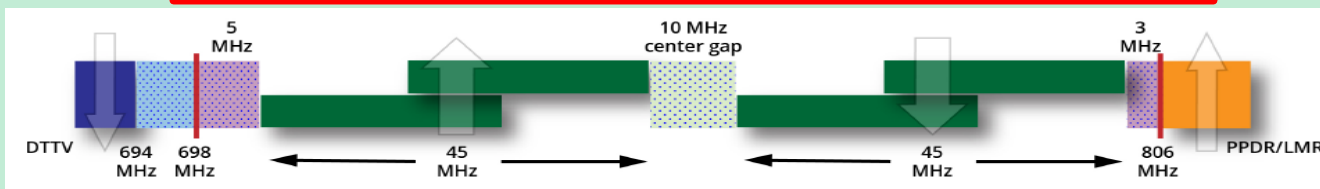
B14: Public Safety

É-Amerika

B17: AT&T Mobility

APT sáv

28	703 MHz - 748 MHz	758 MHz - 803 MHz	FDD

APT700
2x 45 MHz !
CEPT700
 2x 30 MHz

A 700 MHz-es sáv globálisan nem teljesen harmonizált MFCN rendszerek részére! Észak-Amerikában nem az APT 700 sávtervet használják (b12, 13, 14 és 17 sávok). Az 1.-3. Körzetek közötti frekvenciaharmonizáció jelentős eredményeként az APT 700 sávval kompatibilis a 703-733/758-788 MHz-es (CEPT 700) sáv.

4) 700 MHz-es LTE

a2) A CEPT 700 MHz-es sáv

ECC Decision (15)01 Harmonised technical conditions for MFCN in the band 694-790 MHz Annex 1. (meghatározza a preferált 700 MHz-es sávtervet Európában (normál duplex).

694-703	703-708	708-713	713-718	718-723	723-728	728-733	733-738	738-743	743-748	748-753	753-758	758-763	763-768	768-773	773-778	778-783	783-788	788-791
Guard band	Uplink						Gap	SDL (A)				Downlink				Guard band		
9 MHz	30 MHz (6 blocks of 5 MHz)						5 MHz	20 MHz (zero up to 4 blocks of 5 MHz)				30 MHz (6 blocks of 5 MHz)				3 MHz		

(A) SDL Option: "The zero or up to 4 blocks of 5 MHz approach" provides flexibility for combination with other options being considered in CEPT (see considering n).

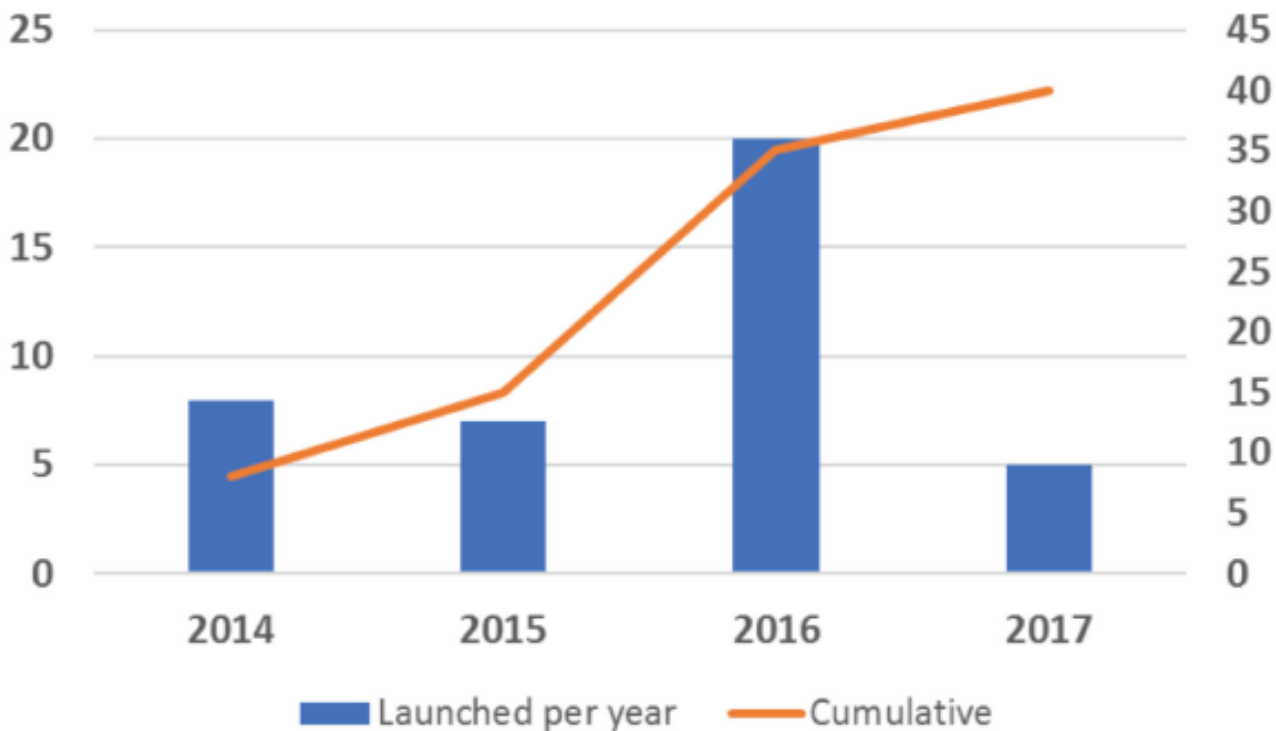
Commission Implementing Decision 216/687 on the harmonization of the 694-790 MHz frequency band.....(meghatározza a BEM-et, BS/TS teljesítmény korlátokat.)

2017/899 DECISION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the use of the 470-790 MHz frequency band in the Union (2020. június 30-ra elérhetővé kell tenni a 694-790 MHz-es sávot MBB-re, 2 éves derogáció lehet.)

ECC Recommendation (15)01 on the cross-border coordination for mobile / fixed communications networks (MFCN) in the frequency bands: 694-790 MHz,

4) 700 MHz-es LTE

b) APT 700 MHz-es LTE hálózatok

Argentína
Ausztrália
Brazília
Chile
Finnország*
Franciaország*
Japán
Mongólia
Nigéria
Új-Zéland
Nigéria
Panama
Pápua-Új Guinea
Peru
Fülöp-Szigetek
Tajvan....

* CEPT700 sávterv

A GSA adatai szerint 2017. áprilisáig **40 operátor** indított kereskedelmi LTE szolgáltatást az APT 700 (Band 28) sávban (beleértve a CEPT700 sávot is). Az APT700 hálózatok száma 2016-ban jelentősen nőtt 20 új hálózattal. A legnagyobb fejlődési potenciál ebben a sávban van (Európa, Közel-Kelet, Afrika, Ázsia, Latin-Amerika). Összesen **639** Band 28 felhasználói eszköztípus van a piacon.

6) A KÖVETKEZŐ LÉPCSŐFOK: 4,5G/LTE-A PRO

a1) specifikáció

3GPP specifikáció	3GPP Release 10, 11, 12	3GPP Release 13,14
Max. sávszélesség	5x20 MHz = 100 MHz	32x 20 MHz = 640 MHz
Névleges DL sebesség	≥1 Gbit/s	≥3 Gbit/s
Késleltetés	≤10 ms	≤2 ms
Funkciók	-<u>vivőegyesítés (max. 5 CC)</u> -<u>továbbfejlesztett MIMO</u> -<u>heterogén hálózat</u> -<u>eICIC-továbbfejlesztett interferencia koordináció</u> -<u>relé...</u>	-<u>vivőegyesítés (max.32 CC)</u> -<u>License-Assisted Access (LAA és eLAA)</u> -<u>LTE és WiFi link aggregáció</u> - <u>térbeli nyalábolás (3D- MIMO)</u> -<u>magasabb szintű moduláció (DL:256 QAM, UL:64QAM)</u> -<u>NB-IoT vagy eMTC (LPWA)</u> -<u>készenléti kommunikációs képesség (MCPTT, D2D, ProSe)</u> -<u>C-V2X kommunikáció...</u>

Az *LTE-Advanced Pro* szinthez nem kell valamennyi követelményt teljesíteni, de a két fő követelményből (ultra kis késleltetés, vagy NB-IoT/eMTC képesség) valamelyikét és legalább még egyet a felsoroltakból, pl. 4CC aggregálása vagy 256 QAM moduláció.

6) A KÖVETKEZŐ LÉPCSŐFOK: 4,5G/LTE-A PRO

a2) specifikáció

	eMTC (LTE Cat M1)	NB-IOT
Deployment	In-band LTE	In-band & Guard-band LTE, standalone
Coverage*	155.7 dB	164 dB for standalone, FFS others
Downlink	OFDMA, 15 KHz tone spacing, Turbo Code, 16 QAM, 1 Rx	OFDMA, 15 KHz tone spacing, 1 Rx
Uplink	SC-FDMA, 15 KHz tone spacing Turbo code, 16 QAM	Single tone, 15 KHz and 3.75 KHz spacing SC-FDMA, 15 KHz tone spacing, Turbo code
Bandwidth	1.08 MHz	180 KHz
Peak rate (DL/UL)	1 Mbps for DL and UL	DL: ~50 kbps UL: ~50 for multi-tone, ~20 kbps for single tone
Duplexing	FD & HD (type B), FDD & TDD	HD (type B), FDD
Power saving	PSM, ext. I-DRX, C-DRX	PSM, ext. I-DRX, C-DRX
Power class	23 dBm, 20 dBm	23 dBm, others TBD

A világ 20 legnagyobb mobilszolgáltatója támogatja az LTE alapú NB-IoT-ét. Kizárólagos frekvenciahasználati jogosultság alapján igénybevehető 1GHz-alatti MFCN sávokban működhet. (Jelenleg még a 433 MHz és 868 MHz-es SRD sávokban működő LoRa komoly versenytárs gazdasági okokból.)

6) A KÖVETKEZŐ LÉPCSŐFOK: 4,5G/LTE-A PRO

b) LTE-A PRO kereskedelmi hálózatok (2017. május)

ORSZÁG	Operátor
AUSZTRÁLIA	Telstra
FINNORSZÁG	DNA
GÖRÖGORSZÁG	Cosmote
HONG KONG	SmarTone
INDONÉZIA	Telkomsel
OLASZORSZÁG	TIM
FÜLÖP-SZIGETEK	Globe
LENGYELORSZÁG	P4 Play
	Polkomtel
QUATAR	Ooredoo

ORSZÁG	Operátor
OROSZORSZÁG	MTS
DÉL-KÓREA	SK Telecom
SPANYOLORSZÁG	Vodafone
THAIFÖLD	AIS
	True
TÖRÖKORSZÁG	Turk Telecom
	Turkcell
	Vodafone
USA	T-Mobile US

Jelenleg letöltési sebesség: 600 Mbps - 1Gbps

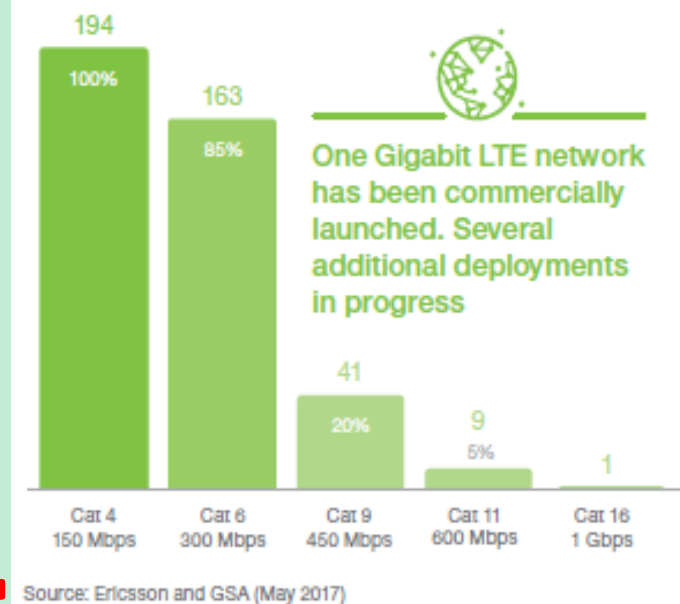
c) LTE-A Pro kísérleti mintarendszerek (100+ operátoros a lista)

ORSZÁG	Operátor	LTE-A Pro funkció	DL sebesség
AUSZTRÁLIA	Optus	5CC CA, 4x4 MIMO , 256 QAM	1,41 Gbps
CSEHORSZÁG	Vodafone	4CC CA, 4x4 MIMO, 256 QAM	1,2 Gbps
ÉSZTORSZÁG	Telia	3CC CA, 4x 4 MIMO, 256 QAM	1 Gbps
FÜLÖP-SZIGETEK	Globe	5CC CA	1,4 Gbps
EGYESÜLT ARAB EMIRÁTUS	Etisalat	5CC CA, 4x4MIMO, 256 QAM, NB-IoT	1 Gbps

6) A KÖVETKEZŐ LÉPCSŐFOK: 4,5G/LTE-A PRO d) felhasználói eszközök

Felhasználói eszköz kategória	DL/UL sebesség	Eszköz szám
Cat.9	450/50 Mbps	80
Cat.10	450/100 Mbps	2
Cat.11	600/50 Mbps	35
Cat.12	600/100 Mbps	25
Cat.13	390/150 Mbps	25
Cat.14	3900/1500 Mbps	1
Cat.15	max. 750 Mbps DL	1
Cat.16	max. 1 Gbps DL	2

Percentage and number of LTE-Advanced networks supporting Cat 4, Cat 6, Cat 9, Cat 11 and Cat 16 devices

A jelenlegi **LTE-Advanced Pro** hálózatokban többnyire **Cat. 11** és **Cat. 12** felhasználói eszközök működnek (LG G5, Samsung S7, 4x4 MIMO-val), de az év elején a Telstra üzemeltetésében elindult az első Gigabites LTE hálózat Ausztráliában **Cat. 16** eszközzel (NEATGEAR MR1100 mobil router).

7) KONKLÚZIÓK

Az LTE minden idők legsikeresebb mobil technológiája a hálózatkiépítés gyorsaságát, földrajzi kiterjedését és az előfizetős szám növekedését figyelembevéve.

Az 5G sikeréhez elengedhetetlen a 3GPP keretében folyamatosan fejlesztett, globális kiterjedtségű LTE. Az LTE-Advanced Pro („Gigabit LTE”), mint egy 4,5G-nek minősíthető rendszer az 5G alaphálózatának tekinthető.

Az LTE-Advanced Pro, mint napjaink legkorszerűbb mobil hálózata, már jelenleg is képes egyes 5G felhasználási eseteket (pl. mMTC, „mission critical” alkalmazások) kielégíteni.

Az 1 GHz alatti sávokban (450 MHz, 700 MHz, 800 MHz) működő nagy területi lefedettséget és beltéri ellátottságot biztosító LTE rendszerek a tömeges gépi típusú kommunikáció (NB-IoT, eMTC) számára ideális alaphálózatot biztosítanak.

A közel globális frekvenciaharmonizáció a 700 MHz-es sávban hatalmas növekedési potenciált jelent az APT 700/CEPT700 (Band 28) sávú LTE infrastruktúra és felhasználói eszközök számára Európa, Közel-Kelet, Afrika, Ázsia, Csendes-óceán, Dél-Amerika térségeiben.

IRODALOMJEGYZÉK

Recommendation ITU-R M. 2083-0 (09/2015) IMT Vision - Framework and overall objectives of the future development of IMT for 2020 and beyond

Ericsson Mobility Report, June 2017

Philippe Reininger:3GPP standard for the Internet of Things

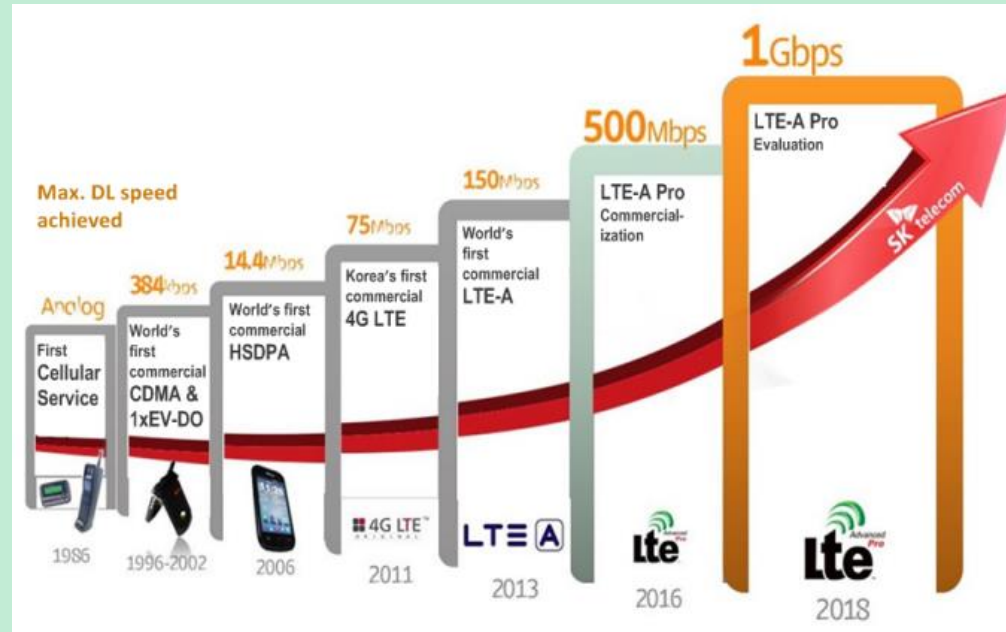
GSA (Global mobile Suppliers Association) Report: Status of LTE Ecosystem (April 5, 2017)

GSA (Global mobile Suppliers Association) 700&800 MHz Ecosystem Evolution (May 2017)

GSA (Global mobile Suppliers Association) Evolution from LTE to 5G (April 2017 update)

GSA (Global mobile Suppliers Association) Snapshot: LTE-Advanced Networks including LTE-Advanced Pro (May 2017)

Alan Hadden Vice President: GSA LTE-Advanced Pro (4.5G) Market Progress (November 25, 2016 –Tokyo, Japan)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

KÉRDÉSEK?